

‘Wiel steeds opnieuw uitgevonden’

Jouke van Dijk: „Een heleboel dorpen zijn heel aantrekkelijk, zeker als de trein er komt.” FOTO REYER BOXEM

Na jaren van hoge werkloosheid, wordt nu geklaagd over tekort aan personeel. Met de arbeidsmarkt is altijd wel wat. „Er is altijd frictie”, zegt hoogleraar Jouke van Dijk.

BOUKE NIELSEN

Heel zwart-wit: het arbeidsmarktbeleid oogt als een fenomeen dat bol staat van goede wil, dat beschikt over flink wat geld en dat vooral slechte resultaten boekt. Neem de bouw, neem de zorg. Iedereen ziet de personeelstekorten jaren van tevoren aankomen en toch gaat het fout.

De bouw laat zelfs een cyclus zien van zich keer op keer herhalende ellende. Bouwvakkers worden bij bosjes ontslagen als het minder gaat en als de bouw weer aantrekt, schreeuwen de werkgevers moord en brand dat ze geen personeel kunnen krijgen. Maar er wordt tegen die tijd wel weer zóveel verdiend, dat de gecreëerde personeelsschaarste voor de bouwbedrijven niet echt een probleem is. Immers, de bedrijven bele-

ven dankzij die krapte wel gouden tijden. De consument is de dupe, omdat de prijzen flink stijgen.

„Inderdaad”, onderschrijft Jouke van Dijk, „de geschiedenis herhaalt zich en het is soms een beetje inherent aan de bedrijfstak. Je moet er eigenlijk anticyclisch arbeidsmarktbeleid op na houden. De zorg heeft dat trouwens wel gedaan, maar de opgeleide mensen zijn uiteindelijk naar andere sectoren vertrokken, omdat er geen werk was. Die krijgen ze niet makkelijk terug.”

Jouke van Dijk is hoogleraar regionaal arbeidsmarktbeleid aan de Rijksuniversiteit Groningen. Daarnaast is hij sinds kort de nieuwe voorzitter van de Sociaal-Economische Raad (SER) Noord-Nederland. Van Dijk: „Je weet in de bouw dat wanneer er geen werk is, dat er dan ook geen stageplekken zijn. Dat heeft effect op de opleiding en dus

weet je wat er een paar jaar later gebeurt: geen opgeleide mensen. De zorg heeft juist heel hard gewerkt aan goeie opleidingen en stageplaatsen, maar door bezuinigingen viel het werk vervolgens weg.”

Van Dijk plaatst nog wel een kanttekening: „De vraag naar werk in de bouw is natuurlijk flexibeler. Wil je een huis en is er geen bouwer te vinden, dan wacht je. Niet leuk, maar ook geen ramp. Je past je aan. Maar met al die vraag stijgen de prijzen natuurlijk als een gek. In de zorg ligt dat anders: daar is de vraag niet naar achteren te schuiven.”

De huizenschaarste heeft in sommige regio's wel weer effect op de arbeidsmarkt, weet Van Dijk. „De politieagent en de onderwijzer die in Amsterdam geen betaalbaar huis kunnen krijgen, gaan elders kijken. Hier in onze regio zijn mooie en betaalbare huizen ruim voorradig. Een heleboel dorpen zijn heel aantrekkelijk, zeker als de trein er komt.”

Wonen wordt in Noord-Nederland steeds aantrekkelijker voor randstedelijke gezinnen met kinderen, vermoedt de professor. Eén probleem is er dan wel: er moet voor zowel man als vrouw werk zijn in de noordelijke regio. Als een van de twee geen baan heeft, is de Randstad

voor hen een logische keus, meent Van Dijk, want daar zijn volop banen.

Van Dijk spreekt niet graag van een 'mismatch' als opleidingen niet direct aansluiten op de arbeidsmarkt. „Er is altijd frictie”, stelt hij. „Gaat het economisch goed, dan zoekt iedereen banen die beter betalen. En gaat het slecht, dan blijft iedereen zitten in de baan waar hij of zij zit. Bedrijven kunnen het vervelend vinden dat er krapte is, maar het is ook een kans tot aanpassingen en veranderingen. Dat het af en toe 'au' doet, hoort erbij.”

En er zijn gebieden waar de arbeidsmarkt haast nooit optimaal functioneert. Dat is vooral aan de randen van de noordelijke provincies. „Langs de waddenkust, in Oost-Groningen en rondom Emmen komen nu eenmaal weinig nieuwe banen”, klinkt het. En hij wijst om zich heen, vanaf een terras in de stad Groningen. „Zie je die gekleurde fietsen (Swapfietsen, red.) die hier rijden? In twee jaar is dat een rage geworden. Zoiets gebeurt hier wel, maar niet in Stadskanaal.”

Wat ook niet helpt is het decentrale beleid van de overheid. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de bijstand. Van Dijk: „Dan kan het gebeuren dat gemeenten met elkaar gaan concurreren. Ze gaan dingen doen om hun inwoners uit de bijstand te krijgen, waardoor er de ene keer aandacht is voor de zorg en de andere keer voor techniek. Het wiel wordt steeds opnieuw uitgevonden, terwijl het misschien veel slimmer is de arbeidsmarktprojecten in de techniek of de zorg te clusteren door samen te werken.”

De arbeidsmarkt is daarom lastig te reguleren, meent Van Dijk. Er zijn te veel verkeerde prikkels. Maar als er te weinig buschauffeurs zijn, moet het volgens hem binnen een half jaar 'makkelijk te regelen' zijn dat dit probleem wordt opgelost.

De robotisering en automatisering gaan de komende jaren voor de grootste verandering zorgen op de arbeidsmarkt. Er komt daardoor een ander type banen. „Een leven lang leren wordt meer en meer noodzakelijk.” En Van Dijk ervaart de laatste jaren nog een voordeel voor Noord-Nederland. „Ouders van Chinese studenten roemen hier de schone lucht. Dat dringt vanzelf door tot andere delen van ons land.”

‘Zelfrijdende auto is redding voor regio’

De redding voor de regio is de zelfrijdende auto. Jouke van Dijk: „De zelfrijdende auto wordt een *game-changer*.” De stad wordt makkelijker bereikbaar voor bewoners uit de regio dankzij de zelfrijdende auto, terwijl het hen amper extra inspanning kost. Het tijdverlies en het ongemak worden weggenomen, doordat tijdens het rijden kan worden doorgewerkt of zelfs geslapen. De dynamiek van de stad en het comfort van de regio worden zo moeiteloos gecombineerd. Het aantal banen in de grote steden zal desondanks toenemen, want doordat een baan steeds minder vaak aan een locatie is gebonden – er kan nu al eenvoudig thuis worden gewerkt – moeten de kantoren centraal, en dus in de grotere steden in de Randstad of, dichterbij, in Leeuwarden of Groningen worden gevestigd.

‘De arbeidsmarkt is moeilijk te reguleren’